

Familjerätt för seniorer

- ekonomisk familjerätt -

Senioruniversitetet Borås

27 februari 2025

Lars Svensson

A:1 Inledning

- Sammanfattning-

- Grundlagen skyddar vår äganderätt
- Några undantag – expropriation, kriminella
- Var och en äger sin egendom
- Man äger fritt förfoga över sin egendom
- Man kan alltså fritt ge bort eller sälja sin egendom, med några undantag
- -----
- Något mera om Gifta makar och om Sambo...

A:1	Inledning
B:1	Gifta makar – Giftorättsegendom – enskild egendom
B:2	Sambo Samboegendom
C:1	Äktenskapsförord
C:2	Testamente
C:3	Gåva
C:4	Arv
C:5	Framtidsfullmakt

B:1 Gifta makar – giftorätt - Sammanfattning -

- **Var och en äger sitt** under äktenskapet
- **Var och en förfogar fritt** över sin egendom
- Makar har **giftorätt** i den andres egendom – **en latent rätt** –
- **Giftorätten aktiveras**
 - 1) när man skiljer sig eller
 - 2) när maken/makan dör
- När giftorätten aktiveras **lägger man ihop** makarnas giftorättsgods och **delar därefter i två lika delar** (värdemässigt).
- **Vill man undvika hälftindelningen vid skilsmässa** så får man ordna så att egendom blir **enskild egendom**

B:1 Giftna makar - Enskild egendom - Sammanfattning -

- Egendom (t ex aktier, sommarstuga, konst) kan vara **enskild egendom** om detta
 - a) avtalats genom *äktenskapsförord*
 - b) föreskrivits i *testamente*
 - c) föreskrivits vid *gåva*
- Enskild egendom **ingår inte i bodelning** vid skilsmässa eller efter dödsfall
- Men, **efterlevande maka "ärver" enskild egendom** – undantag om det finns särkullebarn
- I **testamente kan man föreskriva** att den som ärver får egendomen som enskild egendom.
- **Samma gäller vid gåva** - givaren kan föreskriva att gåvan tas emot som enskild egendom hos mottagaren

Bodelning vid skilsmässa - med och utan enskild egendom -

Bara giftorättsgods

Före skilsmässan
Makans egendom 200 000 kr
Makens egendom 800 000 kr
Totalt 1 000 000 kr

Bodelning – hälften till vardera

Makan får 500 000 kr
Maken får 500 000 kr

Gifrorättsgods och enskild egendom

Före skilsmässan
Makans egendom 200 000 kr giftorättsgods
Makens egendom 800 000 kr giftorättsgods
400 000 kr enskild egendom
Totalt 1 400 000 kr

Bodelning

Makan får 500 000 kr
Maken får 900 000 kr (500 000 kr giftorättsgods + 400 000 kr enskild egendom)

B:2 Sambo / Samboegendom - Sammanfattning -

- Sambor är de som **sammanbor "under äktenskapslika förhållanden"**, dvs de skulle kunna gifta sig om de så önskade (dvs syskon kan inte vara sambor)
- Reglerna som gäller för gifta gäller inte för sambor;
 - **Inte underhållsskyldighet - Inte giftorätt/bodelning - Inte arv och arvsrätt**
- När sambor separerar **delar man endast "bostad och bohag som anskaffats för det gemensamma boendet"**
- Fritidshus och bil delas aldrig – hör inte till "det gemensamma boendet"
- Sambor kan skriva "**samboavtal**" och då delar man ingenting vid separation, "var och en tar sitt"
- **Viktigt att sambor skriver testamente** till förmån för varandra, annars ärver man inte varandra

C 1. Äktenskapsförord - Sammanfattning -

- Äktenskapsförord är **ett avtal** – mellan gifta makar
- Man får **avtala som man vill** - avtalsfrihet
- **Skriftligt, daterat och registreras** hos Skatteverket
- Viss egendom / eller all egendom **blir enskild egendom i äktenskapet**. Tas inte med i en framtida bodelning.

C :2 Testamente - Sammanfattning -

- Vi har testamentsfrihet
- Barns rätt till laglott (halva arvet) en inskränkning
- Skriftligt och bevittnat.
- Av fri vilja och med "sunt förstånd".
- Vittnena ej släkt med testator eller "berörda" av testamentet.
- Skall inte registreras. Förvara betryggande (hos den som gynnas).
- Bara originalet gäller (kopior är värdelösa)
- "Nödfalls-testamente"

C:3 Gåva - Sammanfattning -

- Gåva kan ges "form-löst" – muntligt.
- Gåvan gäller när den överlämnats.
- Ett muntligt löfte om gåva är inte bindande.
- Men, ett skriftligt löfte är bindande.
- Ger man bort fastighet gäller samma krav som vid försäljning – skriftligt och vittnen samt lagfart.
- Ges fastighet mellan makar krävs både registrering hos Skatteverket och lagfart.
- Vid gåva till barn räknas gåvan in i framtida arv – om givaren ej förordnar om motsatsen.

C: 4 Arvsordningen

Arvsklass 1	Arvsklass 2	Arvsklass 3
Maka	Mor och far	Mormor/morfar / Farmor/Farfar
Barn	Syskon	Morbror/moster / Farbror/faster
Barnbarn	Syskonbarn	_____ (ej kusiner)
	Syskonbarnbarn	<i>Staten ärver genom Allmänna arvsfonden</i>

Barn och barnbarn har lagligt **skyddad rätt till arv** – den sk laglotten

Bodelning vid dödsfall och arv

Bara giftorättsgods

Änka och ett gemensamt barn

Makans egendom 200 000 kr
Makens egendom 800 000 kr
Totalt 1 000 000 kr

Makan får 500 000 kr i bodelning ($\frac{1}{2}$)

Makan "ärver" 500 000 kr ($\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset)
(Det gemensamma barnet "får vänta" på sitt arv)

Giftorättsgods och enskild egendom

Änka och ett gemensamt barn

Makans egendom 200 000 kr giftorättsgods
Makens egendom 800 000 kr giftorättsgods
400 000 kr enskild egendom
Totalt 1 400 000 kr

(1 000 000 kr giftorättsgods och 400 000 kr enskild egendom)

Makan får 500 000 kr i bodelning ($\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset)

Makan "ärver" resterande 900 000 kr ($\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset + den enskilda egendomen)
(Det gemensamma barnet "får vänta" på sitt arv)

Det lagligt skyddade arvet - laglotten

- Barnet / barnen har laglig rätt till arv
- **Laglotten** (det skyddade arvet) är hälften av det som finns att ärva, dvs $\frac{1}{2}$ av den sk **arvslotten**

Exempel

- En avliden har två barn och efterlämnar 200 000 kr.
- Det som finns att ärva (**arvslotten**) är 100 000 kr per barn
- Det skyddade arvet (**laglotten**) är då 50 000 kr per barn
- Den avlidne kan alltså skriva testamente som omfattar hälften (100 000 kr), medan en lika stor del är **laglott, dvs ett skyddat arv** (100 000 kr).
- Men, när den första föräldern avlider måste barnet vänta på sitt arv tills den andra föräldern avlidit

Bodelning vid dödsfall och arv - särkullbarn

Änka och ett gemensamt barn + ett "särkullbarn" (barn till endast den avlidne)

Makans egendom	200 000 kr giftorättsgods
Makens egendom	800 000 kr giftorättsgods
Totalt giftorättsgods	1 000 000 kr
Makens enskilda egendom	400 000 kr
Totalt	1 400 000 kr (1 000 000 kr giftorättsgods och 400 000 kr enskild egendom)

A. Bodelning – Maken får 500 000 kr ($\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset)

B. Arvskifte 900 000 kr - $\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset och den enskilda egendomen

- **Särkullbarnet ärver direkt** 450 000 kr ($\frac{1}{2}$ av den avlidnes del av giftorättsgodset 250 000 och $\frac{1}{2}$ av den enskilda egendomen 200 000 kr).

- **Maken får totalt** 950 000 kr – 500 000 kr i bodelning + 250 000 kr - $\frac{1}{2}$ av giftorättsgodset + $\frac{1}{2}$ av den enskilda egendomen 200 000 kr – de delar som tillkommer det gemensamma barnet

C :4 Arv -Sammanfattning -

- Maka/make och barn och barnbarn är först till arv
- Laglig arvsrätt sträcker sig till faster/farbror och moster/ morbror
- Kusiner ärver inte
- Allmänna arvsfonden tar arvet i stället för kusiner
- När den första maken avlider görs först en bodelning där man delar giftorättsgodset i två lika delar
- När första maken avlider får gemensamma barn vänta på sitt arv tills den andra föräldern avlider
- Särkullbarn har rätt att få ut sitt arv direkt

—

C:5 Framtidsfullmakt - Sammanfattning -

- **Skriftligen med vittnen** – fullmaktshavaren får ej vara vittne.
- Gäller **ekonomiska och personliga förhållanden**.
- **Det är fullmaktshavaren som avgör** om fullmakten trätt i kraft.
- Om fullmaktsgivaren motsätter sig att fullmakten träder i kraft så avgör **tingsrätten om fullmakten gäller**, på fullmaktshavarens begäran
- Släktingar kan begära att **Överförmyndaren granskar** fullmaktshavaren.
- **Fullmaktshavaren får ta arvode** bara om det framgår av fullmakten.

SLUT